

IJTIMOYIY TARMOQLARNING HOZIRGI DAVRGA TA'SIRI

Normatova Durdona

Ichki ishlar vazirligi, Qashqadaryo akademik litseyi 2 - bosqich o'quvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18598136>

Globalashuv jarayonlari jadallashgan bugungi davrda ijtimoiy tarmoqlar inson hayotining deyarli barcha sohalariga kirib bordi. Internet texnologiyalarining rivojlanishi va smartfonlarning ommalashuvi natijasida axborot almashish tezligi misli ko'rilmagan darajaga yetdi. Endilikda insonlar nafaqat muloqot qilish, balki o'z fikrini erkin bildirish, bilim olish, biznes yuritish va ijodiy faoliyat bilan shug'ullanish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jamiyatning axborot maydonini shakllantiruvchi asosiy vositalardan biriga aylandi.

Ijtimoiy tarmoqlarning eng muhim jihatlardan biri — axborot tarqatish tezligidir. Ilgari yangiliklar an'anaviy ommaviy axborot vositalari orqali ma'lum vaqt oralig'ida yetib kelgan bo'lsa, hozirda voqea sodir bo'lishi bilan bir zumda butun dunyoga tarqalmoqda. Bu jarayon jamiyatda ochiqlik va shaffoflikni kuchaytiradi, fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy jarayonlardagi faolligini oshiradi. Shu bilan birga, turli davlat tashkilotlari va jamoatchilik vakillari o'rtasidagi muloqot ham ancha soddalashdi. Fuqarolar o'z murojaat va takliflarini bevosita rasmiy sahifalar orqali bildirish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Ta'lim sohasida ham ijtimoiy tarmoqlarning o'rni beqiyosdir. Onlayn kurslar, masofaviy ta'lim platformalari, vebinar va treninglar yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirmoqda. Dunyoning yetakchi universitetlari va mutaxassislari tomonidan taqdim etilayotgan bepul yoki pullik darslar ijtimoiy tarmoqlar orqali keng ommaga yetib bormoqda. Bu esa o'z ustida ishlash, yangi ko'nikmalarni egallash va zamonaviy kasblarni o'rganish uchun qulay sharoit yaratmoqda. Ayniqsa, chekka hududlarda yashovchi yoshlar uchun bunday imkoniyatlar katta ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy tarmoqlar iqtisodiy sohada ham sezilarli o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Raqamli marketing, onlayn savdo va elektron tijorat jadal rivojlanmoqda. Kichik va o'rta biznes egalari mahsulot va xizmatlarini ijtimoiy platformalar orqali targ'ib qilib, keng auditoriyaga chiqish imkoniyatiga ega bo'ldilar. Natijada reklama xarajatlari qisqarib, mijozlar bilan bevosita aloqa o'rnatish osonlashdi. Bloggerlik, kontent yaratuvchilik, SMM mutaxassisligi kabi yangi kasblar paydo bo'lib, yoshlar uchun daromad manbai sifatida shakllandi. Bu jarayon iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Madaniy va ma'naviy hayotda ham ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri katta. Turli millat va elatlar o'rtasida madaniy almashinuv kuchaydi, dunyoqarash kengaydi. San'at, adabiyot va musiqa namunalari tezkor ravishda ommaga yetib bormoqda. Shu bilan birga, ijtimoiy tashabbuslar, xayriya aksiyalari va jamoatchilik loyihalari aynan ijtimoiy tarmoqlar orqali keng qo'llab-quvvatlanmoqda. Bu esa jamiyatda hamjihatlik va birdamlik tuyg'ularini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Biroq ijtimoiy tarmoqlarning salbiy jihatlari ham mavjud. Ulardan me'yorida ortiq foydalanish insonning vaqtini samarasiz sarflashiga, diqqatning pasayishiga va ruhiy charchoqqa olib kelishi mumkin. Ayrim foydalanuvchilarda ijtimoiy tarmoqlarga qaramlik holatlari kuzatilmoqda.

Shuningdek, yolgʻon axborot va asossiz maʼlumotlarning tez tarqalishi jamiyatda notoʻgʻri fikr va tushunchalarning shakllanishiga sabab boʻladi. Bu esa ijtimoiy barqarorlikka salbiy taʼsir koʻrsatishi mumkin.

Shaxsiy maʼlumotlar xavfsizligi masalasi ham dolzarb muammolardan biridir. Internet tarmogʻida shaxsiy maʼlumotlarning tarqalishi, kiberjinoyatchilik va firibgarlik holatlari foydalanuvchilarni ogoh boʻlishga undaydi. Shu bois axborot madaniyatini oshirish, tanqidiy fikrlash koʻnikmalarini rivojlantirish va internetdan xavfsiz foydalanish qoidalariga amal qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, ijtimoiy tarmoqlar zamonaviy jamiyat taraqqiyotiga kuchli taʼsir koʻrsatayotgan murakkab va koʻp qirrali hodisadir. Ular inson hayotini yengillashtirishi, yangi imkoniyatlar yaratishi bilan birga, maʼlum xavf va muammolarni ham yuzaga keltiradi. Shuning uchun ijtimoiy tarmoqlardan oqilona va masʼuliyat bilan foydalanish har bir insonning burchidir.

Faqat shundagina ularning ijobiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish va salbiy taʼsirlarini kamaytirish mumkin boʻladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov I.A. Yuksak maʼnaviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Maʼnaviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. – Toshkent: Oʻzbekiston, 2021.
3. Toʻrayev B., Xoliqov A. Axborot texnologiyalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
4. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Blackwell Publishers, 2010.
5. Boyd D. It's Complicated: The Social Lives of Networked Teens. – Yale University Press, 2014.

Internet manbalari:

6. www.lex.uz
7. www.ziynet.uz
8. www.stat.uz